

Fremsat den {FREMSAT} af Ministeren for familie- og forbrugeranliggender (Lars Barfoed)

Forslag

til

Lov om børnemiljø i dagtilbud

Kapitel 1

Formål og anvendelsesområde

§ 1. Formålet med denne lov er at sikre, at børn i dagtilbud har et godt fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø, som fremmer børnenes trivsel, udvikling og læring.

§ 2. Loven omfatter alle kommunale og selvejende daginstitutioner, kommunal dagpleje, puljeordninger og privatinstitutioner jf. servicelovens §§ 9-11 a.

Kapitel 2

Børnemiljøvurderinger

§ 3. Dagtilbuddets ledelse sørger for, at der udarbejdes en skriftlig vurdering af det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet.

Stk. 2. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv og i det omfang, det er muligt, inddrages børnenes oplevelse af det.

Stk. 3. Børnemiljøvurderingen skal være tilgængelig i dagtilbuddet for personale, forældre og andre interesserede.

Stk. 4. Børnemiljøvurderingen skal revideres, når der sker ændringer, der har betydning for børnemiljøet, dog minimum hvert 3. år.

§ 4. Børnemiljøvurderingen skal indeholde følgende elementer:

- 1) Kortlægning af dagtilbuddets fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.
- 2) Beskrivelse og vurdering af eventuelle børnemiljøproblemer og indsatsområder.
- 3) Handlingsplan.

Stk. 2. Børnemiljøvurderingen skal drøftes med forældrebestyrelsen.

Kapitel 3

Rådgivning

§ 5. Dagtilbud kan søge vejledning og rådgivning i forhold til spørgsmål om børnemiljø hos Dansk Center for Undervisningsmiljø, jf. lov om elever og studerendes undervisningsmiljø.

Stk. 2. Dansk Center for Undervisningsmiljø skal hvert år afgive beretning om deres vurdering af udviklingen inden for børnemiljøet i dagtilbud. Beretningen skal sendes til ministeren for familie- og forbrugeranliggender.

Kapitel 4
Ikrafttræden

§ 6. Loven træder i kraft den 1. juli 2006

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Baggrund

I dag går op mod 87 pct. af de 1-5-årige børn i dagtilbud. At børnene tilbringer så mange af deres vågne timer i dagtilbuddene indebærer, at det har stor betydning, at der er kvalitet i det pædagogiske indhold i dagtilbuddene. Alle dagtilbud skal derfor have fokus på at styrke børnenes kompetencer, så de er bedst muligt rustet til det videre liv i bl.a. skolen.

Dagtilbud har over tid udviklet sig fra tidligere primært at have et pasningsmæssigt formål til også at have sociale og pædagogiske formål. Dette blev yderligere betonet med udbygning af formålene for dagtilbud i 1998, hvor en mere detaljeret formålsbeskrivelse for samfundets forventninger til dagtilbuddene blev skrevet ind i serviceloven. Siden år 2004 er kravene til det pædagogiske indhold i dagtilbuddene blevet yderligere præciseret, idet der 1. august 2004 blev indført lovkrav om, at alle dagtilbud skal udarbejde en pædagogisk læreplan, som forholder sig til seks centralt fastlagte temaer. Formålsbestemmelsen og loven om pædagogiske læreplaner viser, at der er kommet mere og mere fokus på betydningen af det pædagogiske indhold i dagtilbuddene. Der lægges således vægt på, at dagtilbuddene, udover at børnene passes på betryggende måde, også er et sted, hvor børn lærer og udvikles.

Men ikke kun det pædagogiske indhold har betydning for børnenes udvikling og læring. Det fysiske miljø er en væsentlig medspiller i forhold til at udfordre og stimulere børn. Gode fysiske rammer skal i den forbindelse både forstås i forhold til børns fysiske velbefindende (tåleligt støjniveau, god ventilation, plads til fysisk udfoldelse og gode og sunde hygiejniske forhold) men også, at det fysiske miljø er æstetisk og udformningsmæssigt rart, inspirerende og fysisk udfordrende, og at der består et godt psykisk børnemiljø, hvor mobning bekæmpes, og der generelt er fokus på børnenes trivsel og udvikling.

Kommunalbestyrelsen har allerede i dag ansvaret for, at dagtilbuddene lever op til gældende krav og forskrifter fra relevante myndigheder, hvad angår bygnings-, sikkerheds-, og sundhedsmæssige forhold i dagtilbuddet. Sundhedsstyrelsen udgav i år 2004 pjecen 'Vejledning om hygiejne i daginstitutioner; om sundhed, forebyggelse, sikkerhed og miljø'. Pjecen indeholder en oversigt og gennemgang af alle gældende regler og anbefalinger om sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold i dagtilbud.

Forslaget om udarbejdelse af børnemiljøvurderinger i dagtilbud indeholder ikke nye krav, hvad angår sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold i dagtilbud. Børnemiljøet skal således vurderes inden for allerede gældende krav og regler og de mål og rammer, som kommunalbestyrelsen har fastsat. Hensigten er, at den skriftlige børnemiljøvurdering skal medvirke til en løbende og systematisk vurdering af og bevidsthed omkring børnemiljøet i den enkelte institution og de muligheder, der er lokalt for at udvikle og forbedre dette.

Med indførelse af forældrebestyrelser i dagtilbud i 1993 er det blevet almindeligt, at dagtilbuddene udarbejder virksomhedsplaner, hvori der f.eks. indgår oplysninger om dagsrytme, personalenormering, pædagogiske principper m.v. Mange af disse planer forholder sig også til det fysiske og psykiske børnemiljø herunder, hvorledes dette understøtter det pædagogiske arbejde samt børnenes trivsel. Regeringen ønsker imidlertid at sikre, at alle dagtilbud har fokus på og er bevidste om, hvordan det fysiske/kemiske, psykiske og æstetiske børnemiljø understøtter det pædagogiske arbejde, og at dette sker løbende og systematisk. Alle forældre skal føle sig trygge ved, at dagtilbuddene giver deres børn de bedste betingelser for at trives og udvikle sig.

Af regeringsgrundlaget 'Nye mål' fremgår det, at regeringen ønsker at afsætte 2 milliarder kroner over de næste fire år til at forbedre kvaliteten i dagtilbuddene. Regeringen og Dansk Folkeparti indgik den 16. januar 2006 aftale om udmøntning af de første 400 mio. kr., hvor en del af disse midler vil blive anvendt til udarbejdelse af børnemiljøvurderinger i dagtilbud.

Reglerne om dagtilbud er i dag en del af serviceloven. Det er hensigten, at alle regler om dagtilbud på sigt samles i en ny selvstændig lov, hvor også dette lovforslag om børnemiljø i dagtilbud vil blive integreret.

Lovforslagets indhold

Det foreslås, at alle dagtilbud skal udarbejde en børnemiljøvurdering, som skal indeholde en vurdering af de fysiske/kemiske, psykiske og æstetiske forhold i dagtilbuddet. Børnemiljøvurderingen skal revideres i det omfang, der sker ændringer af betydning for børnemiljøet, og som minimum hvert tredje år.

Børnemiljøvurderingen skal indeholde en:

- 1) Kortlægning af dagtilbuddets fysiske/kemiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.
- 2) Beskrivelse og vurdering af eventuelle børnemiljøproblemer og indsatsområder.
- 3) Handlingsplan.

De forhold, der vurderes i børnemiljøvurderingen kan f.eks. være den almindelige hygiejne i dagtilbuddet, graden af mobning og støj, samt hvordan de fysiske rammer tager højde for og understøtter de pædagogiske læreplaners temaer.

Formålet med børnemiljøvurderingerne er at styrke børns fysiske/kemiske, psykiske og æstetiske miljø i dagtilbud ved at udvikle redskaber, der synliggør børnemiljøet. Formålet med børnemiljøvurderingen er således, at ledelsen i dagtilbuddet via børnemiljøvurderingerne bliver mere bevidste og fokuserede i forhold til, hvordan det fysiske, psykiske og æstetiske miljø bedst muligt bliver udnyttet og vedligeholdt.

Som reglerne er i dag, fastsætter kommunalbestyrelsen mål og rammer for dagtilbuddenes arbejde jf. servicelovens § 8 stk. 1. Børnemiljøvurderingerne skal udarbejdes inden for de af kommunalbestyrelsens fastsatte rammer, og handlingsplanen kan på den baggrund alene indeholde forslag, som ligger inden for disse.

Det skal i den sammenhæng bemærkes, at børnemiljøvurderingen er et redskab for de ansvarlige parter i dagtilbuddet, men ikke et håndhævelsesinstrument i sig selv. Et forhold eller problem omtalt i børnemiljøvurderingen medfører ikke, at problemet kan kræves løst isoleret, men det vil kunne indgå i en handlingsplan, dvs. i en samlet prioritering af dagtilbudets konstaterede børnemiljøproblemer, som vil kunne afhjælpes i takt med, at dagtilbuddet har det økonomiske råderum hertil. Fordelen ved børnemiljøvurderingen er således, at der bliver skabt opmærksomhed og synlighed omkring forholdet. Der er tale om en proces, hvor nogle af de konstaterede børnemiljøproblemer vil være genstand for opfølgende foranstaltninger, og hvor ledelse og det øvrige pædagogiske personale samarbejder om at løse eventuelle børnemiljøproblemer på en fornuftig og konstruktiv måde, hvor også prioriteringss spørgsmål kan indgå. Lovforslaget indeholder derfor ingen forudsætninger om merudgiftskrævende initiativer for dagtilbuddet.

Lovforslaget om børnemiljø i dagtilbud er bl.a. inspireret fra undervisningsområdet, hvor der stilles krav om, at alle skoler og uddannelsesinstitutioner skal udarbejde en undervisningsmiljøvurdering jf. lov nr. 166 af 14/3/2001. Lovforslaget om børnemiljø i dagtilbud har imidlertid fokus på de særlige forhold, som gør sig gældende for dagtilbud.

Med lovkravet om udarbejdelse af undervisningsmiljøvurderinger i skoler og uddannelsesinstitutioner blev der etableret et rådgivende Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM). Centret er et uafhængigt, offentligt videnscenter, der arbejder for at sikre, at undervisningsmiljølovens krav bliver opfyldt. Centret indsamler, systematiserer og formidler viden om undervisningsmiljø samt rådgiver alle, der har spørgsmål om emnet. Dansk Center for Undervisningsmiljø har efter loven endvidere adgang til at beskæftige sig med tilsvarende spørgsmål vedrørende sikkerhed og sundhed for børn i dagtilbud.

På den baggrund foreslås det, at Dansk Center for Undervisningsmiljø også skal vejlede og rådgive dagtilbud i forhold til spørgsmål om børnemiljø på linie med, at de vejleder skoler og andre uddannelsesinstitutioner om undervisningsmiljøspørgsmål. Det foreslås endvidere, at centret ligeledes får til opgave at udarbejde materiale om børnemiljø samt følge implementeringen og effekten af børnemiljøvurderingerne.

Dansk Center for Undervisningsmiljø ledes af en bestyrelse, som består af en formand og 14 medlemmer, som beskikkes af undervisningsministeren. Når loven om elevers og studerendes undervisningsmiljø skal

ændres, vil det være naturligt, at bestyrelsens sammensætning ændres, så Dansk Center for Undervisningsmiljø's nye opgaver omkring børnemiljø i dagtilbud også afspejles i bestyrelsens sammensætning.

Implementering

For at sikre inddragelse og involvering af ledelse, personale og forældre og dermed sikre den samlede implementering af børnemiljøvurderingerne foreslås det, at:

- Ledelsen skal udarbejde en handlingsplan.
- Børnemiljøvurderingen skal drøftes med forældrebestyrelsen.
- Børnemiljøvurderingen skal være tilgængelig i dagtilbuddet for forældre og andre interesserede og evt. offentliggøres på dagtilbuddets hjemmeside.
- Dagtilbuddene kan hente rådgivning og inspiration fra Dansk Center for Undervisningsmiljø.

Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Forslaget skønnes at medføre merudgifter for kommunerne på 14,9 mio. kr. i 2006 og 29,8 mio. kr. årligt i 2007 og følgende år. Der er ved vurderingen af meropgaven for kommunerne lagt til grund, at der skal anvendes samme ressourceindsats pr. daginstitution, som kommunerne er blevet kompenseret for i forbindelse med udarbejdelse af undervisningsmiljøvurderinger. Kommunerne kompenseres for merudgifterne ved en regulering af bloktilskuddet. Forslaget skal forhandles med kommunerne.

Forslaget vil herudover medføre merudgifter til arbejdet i DCUM på XX mio. kr.

Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

Ligestillingsmæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen ligestillingsmæssige konsekvenser.

Andre konsekvenser

Forslaget har ikke konsekvenser for det frivillige arbejde.

Høring

Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL), Pædagogisk medhjælperforbund (PMF), Forbundet af offentligt ansatte (FOA), Landsforeningen af socialpædagoger (LFS), Daginstitutionernes Landsorganisation (DLO), Landsforeningen af forældre til børn i dagtilbud (FOLA), Socialpædagogernes Landsforbund (SL), KL, Københavns og Frederiksberg Kommuner, Socialchefforeningen, Børne- og Kulturchefforeningen, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Den sociale Ankestyrelse, Børnerådet, Det centrale Handicapråd og De Samvirkende Invalideorganisationer.

Samlet vurdering af lovforslagets konsekvenser

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for	Ingen	

stat, kommuner og amtskommuner		
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Kommunale merudgifter på 14,9 mio. kr. i 2006 og 29,8 mio. kr. årligt i 2007 og følgende år. Kommunerne kompenseres for merudgifterne ved en regulering af bloktilskuddet. Merudgifter i DCUM på XX mio. kr.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet		
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Forslaget indeholder ikke EU - retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Med bestemmelsen tydeliggøres det, at børnemiljøet i dagtilbud udgør et væsentligt aspekt i forhold til at sikre alle børns trivsel og udvikling. Bestemmelsen understreger, at et godt børnemiljø ikke blot omhandler den fysiske indretning af dagtilbuddet, men at børnemiljøet også omfatter de psykiske og æstetiske forhold i dagtilbuddet, og at disse forhold tilsammen medvirker til, at børnene får de mest optimale betingelser for at udvikles og lære.

Til § 2

Det foreslås, at alle dagtilbud efter serviceloven er omfattet af loven. Loven omfatter således både institutioner og dagpleje. Uanset hvilken type dagtilbud, barnet er optaget i, har både børn og forældre krav på, at der er fokus på børnemiljøet, og at forholdene er sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarlige.

Til § 3

Det foreslås i stk. 1, at alle daginstitutioner udarbejder en skriftlig vurdering af børnemiljøet. Børnemiljøvurderingen udarbejdes af det enkelte dagtilbud, så det på denne måde er muligt at tage hensyn til lokale forhold i dagtilbuddet såsom fysisk indretning, børnesammensætning m.v. Børnemiljøvurderingen udarbejdes ikke nødvendigvis som en selvstændig rapport. Børnemiljøvurderingen kan f.eks. indgå som et selvstændigt afsnit i den pædagogiske læreplan, eller den kan tænkes sammen med virksomhedsplan og den pædagogiske læreplan som tre selvstændige afsnit i en samlet rapport. Der opstilles således ikke specifikke formkrav til børnemiljøvurderingen udover skriftlighed.

For dagplejen indebærer bestemmelsen, at dagplejernes ledelse udarbejder en samlet børnemiljøvurdering. Dagplejen foregår i private hjem. I forbindelse med godkendelsen af dagplejen foretages der en grundig vurdering af hjemmets sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold, ligesom både sikkerhed, sundhed, hygiejne, fysiske og psykiske forhold er genstand for det løbende lovpligtige tilsyn med dagplejen. Børnemiljøet i dagplejen må vurderes og beskrives i lyset af dette.

Det foreslås i stk. 2, at børnemiljøvurderingen vurderes i et børneperspektiv, det vil sige, at børnemiljøet ses med børnenes øjne, og at børnenes oplevelser af børnemiljøet i det omfang, det er muligt, indgår i den samlede vurdering af børnemiljøet.

Det foreslås i stk. 3, at børnemiljøvurderingen skal være tilgængelig for forældre og andre interesserede således, at det til enhver tid er muligt at se børnemiljøvurderingen. Børnemiljøvurderingen kan f.eks. være tilgængelig elektronisk samt hænges op et centralt sted i dagtilbuddet. Der henvises i den forbindelse til Indenrigs- og Sundhedsministeriets lovforslag nr. L110 om fremme af frit valg for borgerne ved levering af serviceydelser i kommuner, fremsat den 14. december 2005.

Det foreslås i stk. 4, at børnemiljøvurderingen skal revideres i det omfang, der sker ændringer, som har betydning for børnemiljøet. Det er ikke tanken, at små ændringer skal give anledning til revidering af børnemiljøvurderingen. Men i det omfang, der sker større ændringer som f.eks. ændret indretning eller ny legeplads, eller der over en periode har fundet mange mindre ændringer sted, som har betydning for børnemiljøet, skal disse forhold beskrives og indgå i børnemiljøvurderingen.

Til § 4

Det foreslås i stk. 1, at børnemiljøvurderingen forholder sig til dagtilbuddets fysiske/kemiske, psykiske og æstetiske børnemiljø. Med fysiske forhold menes ikke blot stuenes forhold og størrelse, men også dagtilbuddets toilet/pusleforhold, garderobe, udearealer, lysforhold m.v. Endvidere er hygiejneforhold, ventilation m.v. forhold, som bør indgå i vurderingen af de fysiske rammer. Der kan desuden indgå en vurdering af, hvorvidt f.eks. eksisterende stole og borde fremmer børnenes sundhedsmæssige trivsel, hvilke kemiske produkter, som anvendes til rengøring og vedligeholdelse m.v. Alle fysiske/kemiske forhold som dagtilbuddets ledelse finder relevant kan indgå i vurderingen og beskrivelsen af børnemiljøet.

I vurderingen af dagtilbuddets psykiske børnemiljø kan f.eks. indgå i hvilket omfang, der finder mobning sted blandt børnene, hvorvidt atmosfæren i dagtilbuddet er præget af tryghed og omsorg samt hvorvidt, der blandt børn og personale er plads til og accept af forskellighed. I vurderingen af dagtilbuddets æstetiske forhold kan f.eks. indgå en vurdering af, hvorvidt stuenes indretning og udsmykning virker inspirerende for børnene.

Det foreslås, at handlingsplanen indeholder en beskrivelse af i hvilken rækkefølge, de konstaterede problemer planlægges løst, og indsatsen i øvrigt prioriteres.

Det foreslås i stk. 2, at børnemiljøvurderingen drøftes med forældrebestyrelsen, så der er mulighed for, at forældrebestyrelsens holdninger afspejles i børnemiljøvurderingen.

Til § 5

Det foreslås i stk. 1, at dagtilbud skal kunne søge råd og vejledning i forhold til spørgsmål om børnemiljø hos Dansk Center for Undervisningsmiljø. Dansk Center for Undervisningsmiljø har siden år 2001 vejledt skoler og uddannelsesinstitutioner i spørgsmål om undervisningsmiljø. Ved at anvende Dansk Center for Undervisningsmiljø får dagtilbuddene således mulighed for at trække på Dansk Center for Undervisningsmiljø's erfaringer fra skoleområdet, hvor det må forventes, at der vil være en vis grad af sammenfaldende problemstillinger og spørgsmål.

Det foreslås i stk. 2, at Dansk Center for Undervisningsmiljø i deres årsberetning vurderer udviklingen af børnemiljøet i dagtilbuddene. Her tænkes både på oplysninger om graden af implementering af børnemiljøvurderinger i dagtilbud, oftest stillede spørgsmål/problemstillinger, børnemiljøets generelle status m.v.

Til § 6

Det foreslås, at udarbejdelsen af børnemiljøvurderinger påbegyndes ved lovens ikrafttræden og er fuldt implementeret efter tre år.